

Brussel, 10 december 2025
(OR. en)

16451/25

Interinstitutioneel dossier:
2025/0221(COD)

TRANS 628
ENER 654
CODEC 2029
POLMIL 409
COMPET 1304
MI 1016
CADREFIN 363
FIN 1517

NOTA

van: het secretariaat-generaal van de Raad
aan: de Raad

Betreft: Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van de Connecting Europe Facility voor de periode 2028-2034, tot wijziging van Verordening (EU) 2024/1679 en tot intrekking van Verordening (EU) 2021/1153
– Partiële algemene oriëntatie

I. INLEIDING

1. Op 16 juli 2025 heeft de Europese Commissie een voorstel goedgekeurd voor het meerjarig financieel kader (MFK) voor de periode na 2027, met inbegrip van een voorstel voor de “Connecting Europe Facility” (CEF). Het CEF-voorstel moet voor de periode 2028-2034 de rechtsgrondslag bieden voor investeringen in de infrastructuur van de trans-Europese netwerken voor transport- en energie-infrastructuur, onder meer voor militaire mobiliteit en grensoverschrijdende energieprojecten, voornamelijk op het gebied van hernieuwbare energie.

2. De doelstellingen van het CEF-voorstel op het gebied van vervoer zijn:
 - a) bijdragen tot de voltooiing van het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T), met bijzondere aandacht voor infrastructuurprojecten met een sterke grensoverschrijdende dimensie;
 - b) bijdragen tot de voltooiing van een slim, veerkrachtig, veilig, interoperabel, koolstofvrij en duurzaam TEN-T;
 - c) investeren in grensoverschrijdende verbindingen met derde landen door de op de indicatieve TEN-T-kaarten aangeduide verbindingen tot stand te brengen;
 - d) het TEN-T geschikt maken voor tweërlei gebruik van de vervoersinfrastructuur om zowel de civiele als de militaire mobiliteit in de hele EU te verbeteren.

3. Het CEF-voorstel heeft op het gebied van energie de volgende doelstellingen:
 - a) als centrale doelstelling, de ontwikkeling van projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang bevorderen overeenkomstig de TEN-E-verordening om bij te dragen tot de voltooiing van de interne markt en de energie-unie, door grensoverschrijdende infrastructuurprojecten in de EU en met naburige derde landen te ondersteunen;
 - b) de interoperabiliteit van netwerken verbeteren, het koolstofvrij maken van de economie vergemakkelijken, interconnectieknelpunten wegwerken, de bescherming en veerkracht van kritieke infrastructuur bevorderen en de voorzieningszekerheid waarborgen;
 - c) grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van energie faciliteren, voornamelijk door steun te verlenen aan grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie of door middel van het financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie dat is ingesteld bij Verordening (EU) 2018/1999 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie.

II. STAND VAN ZAKEN IN DE RAAD

4. Op 22 juli 2025 heeft de Commissie het CEF-voorstel en de bijbehorende effectbeoordeling gepresenteerd in de Groep vervoer — intermodale vraagstukken en netwerken.
5. Om de werkzaamheden van de Raad te coördineren en te structureren, en overeenkomstig artikel 19, lid 3, van het reglement van orde van de Raad, heeft het Comité van permanente vertegenwoordigers op 3 september 2025 zijn goedkeuring gehecht aan de oprichting van de Ad-hocgroep Connecting Europe Facility (ad-hocgroep-CEF)¹. De ad-hocgroep CEF is tussen 10 september en 19 november 2025 zes keer bijeengekomen, waarbij zij de compromisteksten van het voorzitterschap heeft besproken.
6. Op basis van de door de lidstaten tijdens de vergadering van de ad-hocgroep van 19 november 2025 geformuleerde opmerkingen heeft het voorzitterschap de compromistekst verder bijgewerkt. Op 3 december 2025 is die tekst besproken door het Comité van permanente vertegenwoordigers. Uit de bespreking bleek dat de compromistekst van het voorzitterschap brede steun geniet en dat er slechts enkele aanpassingen nodig zijn.
7. Wijzigingen ten opzichte van het Commissievoorstel zijn vetgedrukt en onderstreept (toevoegingen) en doorgestreept (schrappingen). Wijzigingen ten opzichte van het laatste document dat op 3 december 2025 aan het Comité van permanente vertegenwoordigers is voorgelegd, zijn bovendien cursief weergegeven.

¹ Doc. ST 11716/25.

III. BELANGRIJKSTE ELEMENTEN VAN DE COMPROMISTEKST VAN HET VOORZITTERSCHAP

8. Aangezien het CEF-voorstel en het volgende MFK onderling verband houden, zijn alle bepalingen met gevolgen voor de begroting of van horizontale aard buiten beschouwing gelaten en tussen vierkante haken geplaatst. Die bepalingen worden in de partiële algemene oriëntatie dus buiten beschouwing gelaten in afwachting van verdere vooruitgang met het MFK. Het gaat om bepalingen in verband met de financiële middelen in lopende prijzen en de deflator (overweging 1), verwijzingen naar het InvestEU-instrument van het EFC en het uitvoeringsmechanisme van Europa in de wereld (overwegingen 19 en 20), de verwijzing naar de prestatieverordening (overweging 28), de looptijd van het programma (artikel 1), de begroting (artikel 4), de steun die moet worden verleend via het InvestEU-instrument en het uitvoeringsmechanisme van Europa in de wereld (artikel 8, leden 3, 4 en 5), en gedifferentieerde medefinancieringspercentages (artikel 10, leden 6, 7 en 8). De bepalingen tussen vierkante haken kunnen zo nodig worden herzien naarmate de onderhandelingen vorderen.
9. In het compromis van het voorzitterschap worden ook de kwesties in verband met de verdere vaste toewijzing van middelen en het geografisch evenwicht, die horizontaal van aard zijn en het CEF-programma overstijgen, buiten beschouwing gelaten.
10. Wijzigingen van de horizontale bepalingen:
 - a) **Doelstellingen van het programma** (artikel 3): er wordt meer nadruk gelegd op de bijdrage van de CEF aan het koolstofvrij maken van de interne markt en aan de verdere integratie en het concurrentievermogen ervan. In de overwegingen is specifiek vermeld dat bij de beoordeling van de grensoverschrijdende dimensie van projecten rekening moet worden gehouden met de geografische specificiteit van elke lidstaat.
 - b) **Met het programma geassocieerde derde landen** (artikel 7): in het artikel zelf zijn geen wijzigingen aangebracht, maar overweging 31 is aangevuld met verduidelijkingen in verband met de bestaande modus operandi, onder meer over het belang van de instandhouding van een gelijk speelveld.

- c) **Subsidiabiliteit** (artikel 9): het artikel is herschreven om het juridisch beter te onderbouwen en te verduidelijken door de subsidiabiliteitscriteria te specificeren en de inhoud van de werkprogramma's te omschrijven. Er is een nieuw artikel 9 bis over toekenningscriteria toegevoegd i) om te verduidelijken dat toekenningscriteria worden vastgelegd in werkprogramma's (en nader kunnen worden uitgewerkt in de documenten met betrekking tot de toekenningsprocedure), en ii) om elementen te vermelden waar de Commissie bij de vaststelling van de toekenningscriteria rekening mee kan houden. Die wijzigingen zijn ook aangebracht in overweging 24. Voorts is lid 7 geschrapt, aangezien het zou kunnen worden geïnterpreteerd als een aanzienlijke beperking van de mogelijkheden om financiering aan te vragen voor infrastructuurprojecten, met name voor projecten waarvoor op nationaal niveau reeds financieringsverbintenissen zijn aangegaan.
- d) **Samenhang met andere MFK-programma's** (artikel 12, lid 3 bis): deze bepaling is toegevoegd om rekening te houden met de noodzaak van samenhang en complementariteit tussen de werkprogramma's ter uitvoering van het CEF-programma enerzijds en anderzijds het Europees Fonds voor concurrentievermogen, dat er – samen met de plannen voor nationaal en regionaal partnerschap – moet voor zorgen dat de financiële behoeften van de lidstaten voor infrastructuurprojecten beter worden gedekt. Verdere elementen in verband met operationele samenhang zijn opgenomen in de artikelen tussen haken en in de overwegingen van de compromistekst.
- e) **Aanvullende regels voor subsidies** (artikel 10): er zijn verduidelijkingen opgenomen om ervoor te zorgen dat de begunstigden van subsidies naar behoren worden betrokken bij een verlaging of beëindiging van een subsidie.
- f) **Comitéprocedure** (artikelen 12, 12 bis en 15): om ervoor te zorgen dat de lidstaten naar behoren worden betrokken bij het opstellen van de werkprogramma's en het selecteren van projecten voor CEF-financiering, is de raadplegingsprocedure vervangen door de onderzoeksprocedure. Daarnaast is een geen-adviesclausule opgenomen voor de goedkeuring van de werkprogramma's.

11. Wijzigingen van de specifieke bepalingen in verband met vervoer:

- a) Definities (artikel 2): een aantal definities zijn verduidelijkt of toegevoegd, onder meer voor “vervoersinfrastructuur voor tweërlei gebruik” en “globaal project”.
- b) **Doelstellingen van het programma** (artikel 3, lid 2, punt a), i), 1): er wordt expliciet verwezen naar de **Europese vervoerscorridors** om te verduidelijken welke projecten in aanmerking kunnen komen voor financiering.
- c) **Subsidiabiliteit van projecten voor militaire mobiliteit** (artikel 9, leden 4 en 8, en overweging 24): er wordt gewezen op het belang van passende aandacht voor veiligheid en openbare orde tijdens toekenningsprocedures.
- d) Na uitvoerig overleg is de **bijlage** met de indicatieve lijst van projecten van gemeenschappelijk belang met een grensoverschrijdende dimensie gewijzigd, voornamelijk om rekening te houden met: i) diverse technische aanpassingen, ii) de toevoeging van nieuwe grensoverschrijdende trajecten die niet zijn opgenomen in het oorspronkelijke voorstel van de Commissie, iii) de uitbreiding van bepaalde bestaande trajecten voor hogesnelheidstreinen. Tegelijkertijd wordt in overweging 4 benadrukt dat de bijlage slechts illustratief is en als zodanig niet vooruitloopt op de selectie van projecten voor CEF-medefinanciering noch financiële verbintenissen van de lidstaten meebrengt.

12. Wijzigingen van de specifieke bepalingen in verband met energie:

- a) Een nieuwe overweging verduidelijkt de **verbanden tussen het versterken en de beschikbaarheid van de nationale netwerken en grensoverschrijdende interconnectiecapaciteit**.
- b) Er is een specifieke formulering ingevoegd om ervoor te zorgen dat **rekening wordt gehouden met** de specifieke geografische kenmerken van de lidstaten, met inbegrip van **insulaire lidstaten**.
- c) **Definities** (artikel 2): de definitie van het begrip “grensoverschrijdend project op het gebied van hernieuwbare energie” is gewijzigd om rekening te houden met de eventuele **aansluiting op het distributie- of transmissienet**, voor zover die integraal deel uitmaakt van het project. Die wijziging geldt ook voor opslagprojecten die in dit artikel worden gedefinieerd.

- d) **Doelstellingen van het programma** (artikel 3, lid 2, punt b), i): de **centrale rol** van **projecten van gemeenschappelijk belang** en van **projecten van wederzijds belang** wordt expliciet benadrukt. Het **wegwerken van interconnectieknelpunten** werd toegevoegd en de veerkracht van energie-infrastructuur is aangevuld met het aspect **bescherming van kritieke energie-infrastructuur**. Ook in de overwegingen wordt aandacht besteed aan de bescherming van kritieke energie-infrastructuur. Het toepassingsgebied van artikel 3, lid 2, punt b), ii), werd verder verduidelijkt wat betreft de doelstelling om grensoverschrijdende samenwerking op energiegebied te ondersteunen, te weten voornamelijk voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie.
- e) Eveneens in artikel 3, lid 2, punt b), ii), is verduidelijkt dat projecten die via het financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie kunnen worden ondersteund, ook opslag omvatten indien aan de voorwaarden overeenkomstig artikel 33 van Verordening (EU) 2018/1999 is voldaan.
- f) **Grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie** (artikel 11, lid 2): decarbonisatie, systeemflexibiliteit en opslag zijn toegevoegd aan de voordelen van de grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie. Als dergelijke projecten integraal verband houden met de uitbreiding van de grensoverschrijdende energienetwerken worden ze ook beoordeeld op hun potentiële specifieke voordelen. Dit is opgenomen in lid 4.

- g) **Toewijzing van maximaal 5 % van de begroting van het programma aan het financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie** (artikel 11): lid 5 is gewijzigd om toe te voegen dat de middelen ook kunnen worden toegewezen aan projecten die een **kosteneffectieve integratie van hernieuwbare energiebronnen in het energiesysteem** mogelijk maken. Indien de bijdrage van 5 % aan het financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie tussen nu en 1 januari 2031 volledig is toegewezen, kan de Commissie bovendien besluiten een extra bijdrage van maximaal 5 % van de resterende begroting van dit programma toe te wijzen (nieuw lid 5 bis). Alvorens dit te doen, moet de Commissie de marktacceptatie van en de vraag naar grensoverschrijdende projecten voor hernieuwbare energie, alsook de werking van het financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie evalueren. Deze wijziging komt ook tot uiting in de overwegingen.
- h) **Werkprogramma's** (artikel 12): er is een nieuw lid 2 bis toegevoegd om in de werkprogramma's in de energiesector duidelijker de nadruk te leggen op projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang die gericht zijn op de verdere integratie van de interne energiemarkt, het doorbreken van energie-isolement en het wegwerken van knelpunten inzake elektriciteitsinterconnectie. Dit wordt ook vermeld in de overwegingen.
- i) Eveneens in artikel 12 is een lid 2 ter ingevoegd zodat in de werkprogramma's de geraamde bedragen voor de specifieke energiedoelstellingen worden vermeld, rekening houdend met de ontwikkelingen in het energiebeleid van de EU, onder meer het kader om het energiesysteem koolstofvrij te maken. Deze wijziging is ook opgenomen in de overwegingen 10 en 18.
13. Er zijn ook correcties aangebracht in de tekst na de vergadering van het Comité van permanente vertegenwoordigers van 3 december 2025. Deze correcties veranderen niets aan de betekenis van de tekst. Ze zorgen voor harmonisatie van de gebruikte termen en de spelling.

IV. BEOORDELING DOOR ANDERE INSTELLINGEN

14. In het EP wordt gewacht op een besluit van de commissie over dit voorstel. De Commissie industrie, onderzoek en energie (ITRE) en de Commissie vervoer en toerisme (TRAN) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het voorstel. Op 3 oktober 2025 zijn de twee rapporteurs aangewezen: Kamila GASIUK-PIHOWICZ (PL, EPP) voor ITRE en Oihane AGIRREGOITIA MARTÍNEZ (ES, Renew) voor TRAN. Drie commissies werd verzocht advies uit te brengen: Veiligheid en defensie (SEDE), milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid (ENVI) en regionale ontwikkeling (REGI). De Begrotingscommissie (BUDG) moet een begrotingsbeoordeling opstellen. Het Parlement zal zijn verslag naar verwachting medio 2026 aannemen.
15. Het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's werken momenteel aan adviezen over het wetgevingsvoorstel.

V. CONCLUSIE

16. De Raad wordt verzocht een partiële algemene oriëntatie vast te stellen op basis van de tekst in de bijlage bij deze nota.
17. Deze partiële algemene oriëntatie zal het mandaat van de Raad vormen voor de onderhandelingen met het Europees Parlement in het kader van de gewone wetgevingsprocedure.

2025/0221 (COD)

Voorstel voor een

VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

tot vaststelling van de Connecting Europe Facility voor de periode 2028-2034, tot wijziging van Verordening (EU) 2024/1679 en tot intrekking van Verordening (EU) 2021/1153

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 172, eerste alinea, en artikel 194, lid 2,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's²,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure

Overwegende hetgeen volgt:

¹ *PB L, , blz.

² *PB L, , blz.

- (1) Bij deze verordening wordt de Connecting Europe Facility (het “programma”) vastgesteld, om de investeringen in trans-Europese vervoers- en energienetwerken te versnellen en via een hefboomeffect financiële middelen uit de publieke en particuliere sector aan te trekken; tegelijk moet de CEF meer rechtszekerheid bieden en het beginsel van technologische neutraliteit in acht nemen. De verordening heeft ook tot doel grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van hernieuwbare energie te vergemakkelijken, bijvoorbeeld door grensoverschrijdende projecten te ondersteunen. Het programma moet zorgen voor synergieën tussen de vervoers- en energiesectoren, waardoor het optreden van de Unie meer effect sorteert en de uitvoeringskosten kunnen worden geoptimaliseerd. [In deze verordening worden de financiële middelen voor het programma vastgelegd. Met het oog op deze verordening worden de lopende prijzen berekend door een vaste deflator van 2 % toe te passen.]
- (2) Efficiënt vervoer van personen³ en goederen is een essentiële pijler voor de werking van de Unie en speelt een cruciale rol bij het bevorderen van het concurrentievermogen en de economische groei, het waarborgen van de cohesie en het verwezenlijken van de klimaat- en milieudoelstellingen. Wanneer burgers en goederen zich vrij en efficiënt kunnen verplaatsen in een goed verbonden en volledig eengemaakte markt, verbetert dit de connectiviteit, waarborgt het de toegang tot banen en diensten en ondersteunt het de lokale economieën en de handel. Tegelijkertijd is een koolstofvrij en duurzaam vervoerssysteem een voorwaarde om de klimaatdoelstellingen van de Unie te verwezenlijken en de strategische en niet-duurzame afhankelijkheid van de economie van de Unie van fossiele brandstoffen aan te pakken. Doeltreffend en veilig goederenvervoer is onontbeerlijk om de nodige goederen aan de burgers te leveren, om onze economie draaiende te houden en onze militaire veiligheid te ondersteunen. In het Draghi-rapport over de toekomst van het concurrentievermogen van Europa⁴ wordt het belang van meer investeringen in vervoersinfrastructuur erkend en wordt de noodzaak van een geïntegreerde multimodale vervoersmarkt benadrukt, evenals de sterke vraag naar decarbonisatie en schone oplossingen. Voorts roept het Draghi-rapport ertoe op de digitalisering in de Unie te stimuleren in belangrijke economische sectoren, zoals vervoer. In het Letta-rapport over de toekomst van de interne markt wordt benadrukt dat de vervoerssector een belangrijk gebied is waar diepere Europese integratie van essentieel belang is om het potentieel van de interne markt volledig te ontsluiten.

³ Met inbegrip van personen met beperkte mobiliteit of een handicap.

⁴ Mario Draghi, “A competitiveness strategy for Europe”, september 2024, https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en.

In het Letta-rapport wordt met name gewezen op de noodzaak om het TEN-T-netwerk te voltooien en op de mogelijkheden van een pan-Europees hogesnelheidsspoorwegnet om reizen in Europa ingrijpend te veranderen en als katalysator voor integratie van de Unie te fungeren. In het Niinistö-rapport over de civiele en militaire paraatheid van Europa wordt het belang benadrukt van vervoerscorridors voor tweërlei gebruik voor militaire verplaatsingen en toeleveringsketens, van de bestendigheid van de vervoersinfrastructuur tegen klimaatverandering en van de behoefte aan veilige maritieme bevoorradingsroutes die worden gebruikt voor de externe handel van de Unie.

- (3) De Unie moet projecten in achtergestelde, minder geconnecteerde, plattelands-, insulaire, kust-, perifere, verzadigde, ultraperifere of geïsoleerde gebieden **en lidstaten, alsook op insulaire lidstaten** faciliteren **om hun energie-isolement te verminderen** en de toegang tot de trans-Europese energie- en vervoersnetwerken mogelijk te maken en tegelijkertijd voor de hele Unie voordelen op te leveren op het gebied van veiligheid, concurrentievermogen en sociale, economische en territoriale samenhang. Bij Verordening (EU) 2024/1679 van het Europees Parlement en de Raad⁵ wordt de infrastructuur van het trans-Europees vervoersnetwerk vastgesteld, worden de eisen gespecificeerd waaraan die infrastructuur moet voldoen en wordt voorzien in maatregelen voor de uitvoering ervan. In die verordening is bepaald dat het kernnetwerk van het trans-Europees vervoersnetwerk tegen 2030 en het uitgebreide kernnetwerk tegen 2040 moeten worden voltooid door de aanleg van nieuwe infrastructuur en de substantiële modernisering en renovatie van bestaande infrastructuur. Dit zal leiden tot een performant netwerk voor personen- en goederenvervoer.

⁵ Verordening (EU) 2024/1679 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende richtsnoeren van de Unie voor de ontwikkeling van het trans-Europees vervoersnetwerk, tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1153 en Verordening (EU) nr. 913/2010 en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1315/2013 (PB L, 2024/1679, 28.6.2024).

(4) Om de doelstellingen van Verordening (EU) 2024/1679 te verwezenlijken moet financiële steun worden verleend om **projecten van gemeenschappelijk belang met een grensoverschrijdende dimensie te ontwikkelen door middel van nieuwe of verbeterde infrastructuur, alsook door ontbrekende schakels weg te werken. Van een dergelijke grensoverschrijdende dimensie is sprake op de Europese vervoerscorridors, onder meer op de spoor- en binnenwatertrajecten die zijn opgenomen in de bijlage bij deze verordening. Deze bijlage bevat ook aanvullende projecten op het uitgebreide netwerk en [...] havens die samen met [...] hun verbindingen met het achterland een grensoverschrijdende dimensie hebben. De in de bijlage opgenomen indicatieve lijst van projecten van gemeenschappelijk belang met een grensoverschrijdende dimensie is illustratief, niet-preferentieel en loopt niet vooruit op artikel 8, lid 5, van Verordening (EU) 2024/1679. Projecten van gemeenschappelijk belang met een grensoverschrijdende dimensie die niet in de bijlage zijn opgenomen, kunnen in aanmerking komen voor steun uit hoofde van dit programma, mits zij aan de relevante criteria voldoen. Bij het beoordelen van de grensoverschrijdende dimensie van projecten die in aanmerking komen voor financiering uit hoofde van dit programma, moet rekening worden gehouden met de geografische specificiteit van elke lidstaat, met name insulaire lidstaten. [...]**

(4a) Het programma moet de ontwikkeling van een slim, veerkrachtig en duurzaam TEN-T-netwerk ondersteunen. Een slim TEN-T-netwerk moet worden uitgerust met interoperabele en digitale verkeersbeheersystemen, zoals ERTMS, ITS, Sesar, VTMIS en RIS. Een veerkrachtig TEN-T-netwerk moet klaar zijn om het hoofd te bieden aan een veranderende klimaat- en geopolitieke context, natuurgevaren, hybride en cyberdreigingen, door de mens veroorzaakte rampen en verstoringen. Een duurzaam TEN-T-netwerk moet koolstofvrij vervoer mogelijk maken, bijvoorbeeld door de uitrol van alternatieve brandstoffen. Bovendien heeft het langeafstandsvervoer te lijden onder een gebrek aan interoperabiliteit en aan infrastructuur die een veilig vervoer mogelijk maakt. Ook deze kwesties moeten in het programma worden aangepakt. [...]

- (4b) [...] In voorkomend geval [...] **moeten** de door het programma ondersteunde acties [...] in overeenstemming zijn met de werkplannen voor de corridors die zijn opgesteld overeenkomstig artikel 54 van Verordening (EU) 2024/1679, en met de algemene ontwikkeling van het netwerk op het gebied van prestaties en interoperabiliteit.
- (5) In het gezamenlijk witboek over de gereedheid van de Europese defensie 2030⁶ wordt militaire mobiliteit erkend als een essentieel middel voor de Europese veiligheid en defensie en wordt de meerwaarde van de Unie benadrukt bij het ondersteunen van mobiliteitsinfrastructuur voor tweërlei gebruik. Verordening (EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad⁷ omvatte voor het eerst specifieke financiële middelen voor de ontwikkeling van vervoersinfrastructuur voor tweërlei civiel-militair gebruik. Het is van essentieel belang dat de vervoersinfrastructuur van de Unie het mogelijk maakt om militair personeel, materiaal en uitrusting snel en efficiënt te verplaatsen door de lucht, over land en over water. Daarom moet de infrastructuur voor alle vervoerswijzen [...] worden gemoderniseerd om aan de militaire behoeften te voldoen. Het programma moet streven naar complementariteit met de specifieke activiteiten die worden ondersteund in het kader van het Europees Fonds voor concurrentievermogen (ook met betrekking tot belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang (IPCEI)), en moet met name gericht zijn op het versterken van de toegang van de lidstaten tot en de beschikbaarheid van capaciteit voor militaire mobiliteit, en op het ondersteunen van de ontwikkeling van digitale oplossingen om de militaire mobiliteit te vergemakkelijken, alsook van maatregelen die worden ondersteund in het kader van de nationale en regionale partnerschapsplannen.

⁶ Gezamenlijk witboek over de gereedheid van de Europese defensie 2030, JOIN(2025) 120 final, 19 maart 2025.

⁷ Verordening (EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad van 7 juli 2021 tot vaststelling van de Connecting Europe Facility en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1316/2013 en (EU) nr. 283/2014 (PB L 249 van 14.7.2021, blz. 38, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1153/oj>).

- (6) Op het gebied van militaire mobiliteit streeft het programma ernaar snel en grootschalig vervoer van militaire uitrusting en militair personeel in de hele EU mogelijk te maken, rekening houdend met de militaire deskundigheid op EU-niveau. Het programma moet in overeenstemming zijn met de inspanningen van de EU om de gereedheid van de EU op defensiegebied te vergroten, zoals uiteengezet in het gezamenlijk witboek over de gereedheid van de Europese defensie 2030, **en het moet de soevereiniteit van de EU-lidstaten over hun nationale grondgebied en de nationale besluitvormingsprocessen met betrekking tot militaire mobiliteit ten volle in acht nemen. Het programma moet gericht zijn op de acties in verband met de vier prioritaire EU-corridors voor militaire mobiliteit die zijn vastgesteld in bijlage II bij de “Militaire eisen voor militaire mobiliteit binnen en buiten de EU”, goedgekeurd op 17 maart 2025 door de Raad, en vervolgens in elke daaropvolgende herziening die daarna wordt goedgekeurd. Het moet mogelijk blijven om andere acties op het gebied van infrastructuur voor tweërlei gebruik te ondersteunen, overeenkomstig de criteria van deze verordening.**
- (7) De Unie heeft haar eigen ruimtesystemen voor plaatsbepaling, navigatie en tijdsbepaling (PNT) (Galileo, Egnos en LEO PNT), aardobservatie en -monitoring (Copernicus, EOGS) en beveiligde connectiviteit (GOVSATCOM en IRIS²) ontwikkeld. Al deze systemen leveren geavanceerde diensten die belangrijke economische voordelen bieden voor publieke en private gebruikers. Daarom moet alle vervoers- of energie-infrastructuur die door de CEF wordt gefinancierd en die gebruikmaakt van PNT-systemen of aardobservatiediensten, technisch compatibel zijn met die systemen. Om die compatibiliteit te waarborgen, kan het werkprogramma er in voorkomend geval voor zorgen dat door de CEF ondersteunde acties die PNT-, connectiviteits- of observatietechnologie omvatten, technisch compatibel zijn met de ruimtesystemen van de EU.
- (8) In de PROTECT-EU-strategie wordt benadrukt dat veiligheid het fundament vormt waarop al onze vrijheden zijn gebaseerd; deze strategie bouwt voort op de overweging dat veiligheid in al het EU-beleid moet worden geïntegreerd.

(9) De uitbreiding en modernisering van de energie-infrastructuur is een essentiële voorwaarde voor een echte energie-unie die volledig en onderling verbonden is, waarbij de energiezekerheid en -onafhankelijkheid van de Unie, de betaalbaarheid van energie en het concurrentievermogen van de sector worden gewaarborgd en tegelijkertijd de klimaat- en energiedoelstellingen van de Unie voor 2030 en de doelstelling van klimaatneutraliteit tegen 2050 worden verwezenlijkt. Energienetwerken zijn noodzakelijk om extra hernieuwbare energie, die onder meer offshore wordt opgewekt, te kunnen benutten, om industriële decarbonisatie en elektrificatie te stimuleren en om te zorgen voor een goed functionerende, **flexibele** en concurrerende interne energiemarkt die veilige en betaalbare energie levert, **onder meer door gebieden met een hoog energieopwekkingspotentieel te doen aansluiten op de toekomstige energievraag**. In het Draghi-rapport wordt ook erkend dat het belangrijk is de investeringen in energie-infrastructuur te verhogen. In het Draghi-rapport werd met name gewezen op investeringen in energienetten en op de noodzaak om de uitrol van grensoverschrijdende energie-infrastructuur snel op te voeren teneinde de integratie van hernieuwbare energie in het Europese systeem te waarborgen en de Europese industrie koolstofvrij te maken. In de Clean Industrial Deal⁸ en het actieplan voor betaalbare energie⁹ benadrukte de Commissie dat het van cruciaal belang is de energie-unie te voltooien door te investeren in **en te zorgen voor de oplevering van** energie-infrastructuur en grensoverschrijdende netwerken, teneinde het concurrentievermogen van de Europese industrie, de welvaart van de burgers en de betaalbaarheid en zekerheid van de energievoorziening te waarborgen. In het actieplan voor betaalbare energie staat dat alle personen, gemeenschappen en bedrijven baat moeten hebben bij de schone transitie. Volgens het monitoringverslag over de elektriciteitsinfrastructuur¹⁰ van het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators zal de grensoverschrijdende capaciteitsbehoefte tegen 2030 oplopen tot 66 GW, waarvan 32 GW momenteel nog niet beschikbaar is. De steun van het programma aan grensoverschrijdende projecten zal een belangrijke rol spelen bij het dichten van deze kloof.

⁸ COM(2025) 85 final.

⁹ COM(2025) 79 final

¹⁰ ACER. Electricity infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system, 2024 Markttoezichtverslag, https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/ACER_2024_Monitoring_Electricity_Infrastructure.pdf.

- (10) Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan grensoverschrijdende energie-interconnecties, met inbegrip van complexe projecten zoals hybride interconnectoren, waaronder projecten die nodig zijn om het bij Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad¹¹ vastgestelde streefcijfer van 15 % elektriciteits-interconnectie tegen 2030 te halen. **In het actieplan voor betaalbare energie benadrukte de Commissie dat een ambitieuze elektrificatie van het energiesysteem en de uitbreiding van de bronnen voor schone energieopwekking de energie-efficiëntie van de energiesector als geheel zullen vergroten, de industriële, de mobiliteits- en, in combinatie met andere oplossingen, de verwarmings- en koelingssectoren koolstofvrij zullen helpen maken en de toepassing van schone en binnenlandse energieproductie zullen ondersteunen, en kondigde zij aan in 2026 een actieplan voor elektrificatie te lanceren.**
- (11) In Verordening (EU) 2022/869 van het Europees Parlement en de Raad¹² zijn richtsnoeren vastgesteld voor de tijdige ontwikkeling en interoperabiliteit van de trans-Europese energie-infrastructuur. Deze verordening voorziet in de identificatie van projecten van gemeenschappelijk belang en van projecten van wederzijds belang en stelt de voorwaarden vast waaronder deze projecten in aanmerking komen voor financiële bijstand van de Unie. Gezien het grensoverschrijdende karakter van projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang zorgen zij echter niet alleen voor positieve externe effecten en meer solidariteit, maar brengen zij, vanwege hun multi-jurisdictionele aard, coördinatieproblemen en een vaak asymmetrische verdeling van kosten en baten **onder gast- en andere landen**, ook specifieke uitdagingen met zich mee voor projectontwikkelaars.

¹¹ Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie, tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 663/2009 en (EG) nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad, Richtlijnen 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU en 2013/30/EU van het Europees Parlement en de Raad, Richtlijnen 2009/119/EG en (EU) 2015/652 van de Raad, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 525/2013 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 328 van 21.12.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj>).

¹² Verordening (EU) 2022/869 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur, tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 715/2009, (EU) 2019/942 en (EU) 2019/943, en Richtlijnen 2009/73/EG en (EU) 2019/944, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 347/2013 (PB L 152 van 3.6.2022, blz. 45, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/869/oj>).

Zij vereisen derhalve steun op het niveau van de Unie **en moeten bijzondere aandacht krijgen in de energiedoelstellingen van dit programma, in overeenstemming met de aangegeven verdeling van de middelen van Verordening (EU) 2021/1153. Net als bij de Connecting Europe Facility 2021-2027 moet de Commissie regelmatig de besteding van de middelen in het kader van de energiedoelstellingen van dit programma beoordelen om te zorgen voor een adequate spreiding conform de marktvraag en de noodzaak om de energie-unie te voltooien.**

- (12) Op energiegebied heeft het programma tot doel bij te dragen tot de ontwikkeling van projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang, teneinde de integratie van de energiemarkt en de interoperabiliteit van energienetwerken over de grenzen heen te bevorderen. Voorts heeft het programma tot doel decarbonisatie te vergemakkelijken, **energie-isolement te verminderen, interconnectieknelpunten weg te werken,** energie-efficiëntie te bevorderen en de voorzieningszekerheid te waarborgen, en grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van energie, met inbegrip van de opwekking van hernieuwbare energie, te faciliteren, alsook opslagfaciliteiten die niet voldoen aan de subsidiabiliteitscriteria van Verordening (EU) 2022/869. **Bij het beoordelen van de grensoverschrijdende dimensie van projecten die in aanmerking komen voor financiering uit hoofde van dit programma, alsmede bij het beoordelen van energie-isolement, kwetsbaarheden en de voorzieningszekerheid moet rekening worden gehouden met de geografische specificiteit van elke lidstaat, met name insulaire lidstaten.** Daarbij moet rekening worden gehouden met de belangen van alle belanghebbenden die gevolgen kunnen ondervinden, **en moeten de kosten en baten van projecten worden geanalyseerd.**
- (13) Grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van hernieuwbare energie tussen lidstaten onderling, of tussen lidstaten en derde landen, is van cruciaal belang om de doelstellingen van de Unie op het gebied van decarbonisatie, concurrentievermogen, voltooiing van de interne energiemarkt en voorzieningszekerheid op kostenefficiënte en duurzame wijze te verwezenlijken. Het programma heeft tot doel het risico aan te pakken dat grensoverschrijdende samenwerking op een suboptimaal niveau blijft wanneer de Unie geen financiële bijstand verleent.

- (14) Grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie moeten kostenbesparingen opleveren voor de uitrol **en integratie** van hernieuwbare energie in de hele Unie of andere baten met betrekking tot **decarbonisatie**, systeemintegratie, **opslag en systeemflexibiliteit**, voorzieningszekerheid, concurrentievermogen of innovatie [...]. Bij de selectie van de projecten moet de Commissie met name rekening houden met de bijdrage ervan aan de verdere integratie van de interne energiemarkt van de Unie en ernaar streven om, indien mogelijk, rekening te houden met het geografisch evenwicht. **Regelingen voor grensoverschrijdende opslagprojecten op het gebied van hernieuwbare energie mogen niet worden beperkt tot aangrenzende lidstaten en de fysieke levering van energie of flexibilitiediensten.** In het geval van subsidies voor werkzaamheden moet de aanvrager aantonen dat marktfalen of financiële belemmeringen, zoals onvoldoende commerciële levensvatbaarheid, hoge aanloopkosten of het gebrek aan marktfinanciering, moeten worden overwonnen.
- (15) Het programma moet een overdracht van middelen naar het bij artikel 33 van Verordening (EU) 2018/1999 ingestelde **financieringsmechanisme** van de Unie voor hernieuwbare energie¹³ mogelijk maken, om een bijdrage te leveren aan het faciliterende kader van artikel 3, lid 5, van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad¹⁴, **met inbegrip van technische en administratieve bijstand voor de uitvoering van het financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie.** Deze overdracht kan ook betrekking hebben op projecten die onder de definitie van grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie vallen. In voorkomend geval moet de Commissie ernaar streven prioriteit te geven aan dergelijke financiële steun voor projecten die de verdere integratie van de interne energiemarkt van de Unie bevorderen, met inbegrip van grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie.

¹³ Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie, tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 663/2009 en (EG) nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad, Richtlijnen 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU en 2013/30/EU van het Europees Parlement en de Raad, Richtlijnen 2009/119/EG en (EU) 2015/652 van de Raad, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 525/2013 van het Europees Parlement en de Raad.

¹⁴ Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (PB L 328 van 21.12.2018, blz. 82, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj>).

Indien de aan het financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie overgedragen middelen uiterlijk op 1 januari 2031 volledig zijn toegewezen, kan de Commissie nog eens 5 % van de resterende begroting van dit programma die bestemd is voor de specifieke doelstellingen als bedoeld in artikel 3, lid 2, punt b), overdragen op basis van een grondige evaluatie van de marktacceptatie van en de vraag naar grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie, rekening houdend met de behoefte aan beschikbare financiering die nodig is om als centrale doelstelling de ontwikkeling van projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang te ondersteunen overeenkomstig de doelstellingen van het programma, zoals bedoeld in artikel 3, lid 2, punt b).

- (16) Er moet worden gezorgd voor synergieën tussen de ontwikkeling van trans-Europese vervoers- en energienetwerken en grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie met een sterke grensoverschrijdende impact, ondersteund door de CEF, en vervoers- en energieprojecten in het kader van de plannen voor nationaal en regionaal partnerschap, het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie en het Europees Fonds voor concurrentievermogen. Synergieën kunnen ook steun inhouden voor belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang (IPCEI) die gericht zijn op grensoverschrijdende infrastructuur in de vervoers- en energiesector.

- (16a) De uitbreiding, versterking en beschikbaarheid van interne netwerkinfrastructuur is van cruciaal belang om een adequaat en betrouwbaar gebruik van grensoverschrijdende interconnectiecapaciteit te waarborgen, knelpunten in de infrastructuur, zoals structurele congestie in nationale elektriciteitsnetten, aan te pakken, de verdere integratie van de interne energiemarkt en de voltooiing van energicorridors te ondersteunen, en uiteindelijk tot de verwezenlijking van de energie-unie en betaalbare energieprijzen bij te dragen en het concurrentievermogen van de Unie te ondersteunen. Overeenkomstig Verordening (EU) 2022/869 kunnen nationale infrastructuurprojecten met een aanzienlijk grensoverschrijdend effect worden geclassificeerd als projecten van gemeenschappelijk belang of projecten van wederzijds belang om grensoverschrijdende interconnectiviteit doeltreffend te ondersteunen en mogelijk te maken, onverminderd de grensoverschrijdende kostentoe wijzing.**

(16b) De bescherming van kritieke vervoers- en energie-infrastructuur is dringend om de zekerheid en de continuïteit van de energievoorziening van de Unie te waarborgen. De maatregelen die in reactie op opkomende dreigingen moeten worden genomen om kritieke energie-infrastructuur te beschermen, variëren qua reikwijdte, aard en urgentie. Met volledige inachtneming van de soevereiniteit van de EU-lidstaten over hun nationale veiligheidsbelangen is het in het bijzonder voor grensoverschrijdende infrastructuurprojecten van belang dat beschermende maatregelen worden genomen, onder meer in verband met cyberbeveiliging, om de veerkracht en robuustheid bij de ontwikkeling en modernisering van dergelijke projecten te waarborgen; evenzo moeten dergelijke maatregelen worden overwogen bij de ontwikkeling van projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang.

(17) Het programma moet ook streven naar samenhang met acties die worden gefinancierd in het kader van Europa in de wereld. Het is belangrijk dat de trans-Europese netwerken voor vervoer en energie goed verbonden zijn met derde landen. In de respectieve beleidskaders worden projecten van gemeenschappelijk belang tussen lidstaten en derde landen of projecten van wederzijds belang aangewezen, die prioritair zijn voor de vervoers- en energieverbindingen van en naar deze derde landen. Voor deze projecten moet de steun in het kader van het programma nauw worden gecoördineerd met steun die wordt verleend in het kader van Europa in de wereld. Op het gebied van vervoer moet prioriteit worden gegeven aan de in de bijlage bij deze verordening vermelde grensoverschrijdende trajecten **met derde landen om de uitvoering te waarborgen van het indicatieve TEN-T zoals opgenomen in bijlage IV bij Verordening (EU) 2024/1679.**

(18) Uit recente ervaring is gebleken dat er in een snel veranderende economische, sociale en geopolitieke omgeving behoefte is aan een flexibeler meerjarig financieel kader en flexibeler programma's van de Unie. Daartoe, en in overeenstemming met de doelstellingen van de CEF, moet bij de financiering voldoende rekening worden gehouden met de veranderende beleidsbehoeften en prioriteiten van de Unie zoals vastgesteld in relevante documenten die door de Commissie zijn gepubliceerd, in conclusies van de Raad en in resoluties van het Europees Parlement, en moet tegelijkertijd worden gezorgd voor voldoende voorspelbaarheid voor de uitvoering van de begroting. **Bij de uitvoering van de specifieke energiedoelstellingen van de CEF via de werkprogramma's moeten de geraamde bedragen voor die specifieke doelstellingen worden vermeld.**

- (19) [Om consistentie te waarborgen, moeten de begrotingsgarantie en financieringsinstrumenten in het kader van het programma, ook wanneer gecombineerd met andere vormen van niet-terugbetaalbare steun in blendingverrichtingen, worden uitgevoerd overeenkomstig de toepasselijke regels van het InvestEU-instrument van de ECF en GE-uitvoeringsmechanismen door middel van overeenkomsten die voor dat type steun zijn gesloten in het kader van het InvestEU-instrument van het ECF en GE-uitvoeringsmechanismen.]
- (20) [Wanneer steun van de Unie in het kader van het programma moet worden verleend in de vorm van een begrotingsgarantie of een financieringsinstrument, ook in combinatie met niet-terugbetaalbare steun in een blendingverrichting, mag dergelijke steun uitsluitend via het InvestEU-instrument van de ECF en GE-uitvoeringsmechanismen worden verleend overeenkomstig de toepasselijke regels van het ECF-investeringsinstrument en GE-uitvoeringsmechanismen.] Indien de doelstellingen van dit programma worden verwezenlijkt door het InvestEU-instrument van de ECF, moet voor alle lidstaten op hun verzoek adviesondersteuning beschikbaar zijn. Deze ondersteuning kan betrekking hebben op capaciteitsopbouw, op steun bij het in kaart brengen, voorbereiden en uitvoeren van projecten en op advies over financieringsinstrumenten en investeringsplatforms.
- (21) Het programma moet het gebruik van de beschikbare financiering optimaliseren door nauwlettend toezicht te houden op de beschikbaar gestelde financiering en door, in voorkomend geval, subsidies te verlagen of te beëindigen. Dit moet het mogelijk maken de begrotingsmiddelen voor een actie die tijdens de vastgestelde termijn niet zijn besteed, opnieuw toe te wijzen aan andere acties die binnen het toepassingsgebied van dit programma vallen.

- (22) Gezien de omvang van de noodzakelijke werkzaamheden kan het gebeuren dat voor de uitvoering van een grensoverschrijdend gedeelte verschillende activiteiten parallel worden uitgevoerd en door middel van verschillende subsidieovereenkomsten worden ondersteund, maar bijdragen tot dezelfde doelstelling (het “globale project”). Om bij te dragen tot een efficiënter gebruik van middelen van de Unie en ervoor te zorgen dat belangrijke infrastructuurdoelstellingen volledig kunnen worden verwezenlijkt, moet het programma het mogelijk maken de beschikbare middelen te herverdelen binnen hetzelfde globale project. Onverminderd het gebruik van mededingingsprocedures overeenkomstig artikel 192, lid 1, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad¹⁵ en in aanvulling op de bepalingen van artikel 198 van die verordening, moet het mogelijk zijn een dergelijke herverdeling van middelen toe te kennen door middel van wijzigingen van de oorspronkelijke acties, onder de in het werkprogramma vastgestelde voorwaarden, met inbegrip van de maximale bijdrage van de Unie.
- (23) Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad is op het programma van toepassing. Zij legt de regels vast voor de opstelling en uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie, met inbegrip van de regels voor subsidies, prijzen, niet-financiële schenkingen, aanbestedingen, indirect beheer, financiële bijstand, financieringsinstrumenten en begrotingsgaranties.

¹⁵ Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

- (24) Overeenkomstig Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 zijn de werkprogramma's en de documenten van de oproep de geschikte plaats om meer technische uitvoeringsdetails voor de begroting voor alle door het programma ondersteunde beleidsmaatregelen, met inbegrip van [...] **meer gedetailleerde** subsidiabiliteits- en toekenningscriteria afhankelijk van het instrument voor de uitvoering van de begroting, vast te stellen, ongeacht of het subsidies of aanbestedingen betreft, alsook de specifieke [...] **doelstellingen van het programma, onder meer door de ontwikkelingen op het gebied van energiebeleid voor 2030, 2040 en naar 2050 toe, in overweging te nemen. Bij de beoordeling van het project kunnen dergelijke toekenningscriteria rekening houden met, bijvoorbeeld, de prioriteit en urgentie, de kwaliteit van de aanvraag, het effect, de maturiteit en het katalysatoreffect van de actie.** Overeenkomstig artikel 136 van het Financieel Reglement moeten om veiligheidsredenen subsidiabiliteitsbeperkingen gelden voor leveranciers met een hoog risico. **Dit moet met name in aanmerking worden genomen bij acties op het gebied van militaire mobiliteit.**
-

- (25) De door het programma verleende steun moet de investeringen stimuleren door marktfalen of suboptimale investeringsituaties op evenredige wijze aan te pakken, zonder overlapping of verdringing, en door stimulansen te bieden voor particuliere financiering, en moet een duidelijke Europese meerwaarde hebben. Onverminderd de toepassing van de artikelen 107 en 108 VWEU op nationale middelen, zal deze aanpak zorgen voor samenhang tussen de acties in het kader van het programma en de staatssteunregels, waardoor buitensporige concurrentievervalsingen op de interne markt worden voorkomen. **Evenzo moeten combinaties met steunregelingen zoals contracten ter verrekening van verschillen (contracts for difference of CFD's) mogelijk zijn, mits de samenhang met de staatssteunregels wordt gewaarborgd en concurrentievervalsing wordt vermeden.** Voorts kunnen de maatregelen van de CEF en de spaar- en investeringsunie¹⁶ elkaar ondersteunen, aangezien overheidsfinanciering doeltreffend kan zijn om grote infrastructuurprojecten minder risicovol te maken en particuliere investeringen in de EU aan te trekken, waardoor een aanzienlijk hefboomeffect ontstaat. **Het programma moet bijvoorbeeld openstaan voor publiek-private partnerschapsprojecten.** Tegelijkertijd kan de toenemende beschikbaarheid van efficiënte instellingen voor collectieve belegging, zoals de Europese langetermijnbeleggingsinstellingen (Eltif's), een efficiënte katalysator vormen voor langetermijnbeleggingen door institutionele en andere particuliere beleggers in infrastructuurprojecten, waardoor de uit de CEF beschikbare financiering wordt aangevuld en versterkt.
- (26) Teneinde uniforme voorwaarden voor de uitvoering van het programma te waarborgen aan de hand van werkprogramma's, moeten aan de Commissie uitvoeringsbevoegdheden worden toegekend. Deze bevoegdheden moeten worden uitgeoefend overeenkomstig Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren¹⁷.

¹⁶ COM(2025) 124 final.

¹⁷ Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren (PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13).

(27) Overeenkomstig Verordening (EU, Euratom) 2024/2509, Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 van het Europees Parlement en de Raad¹⁸, Verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95 van de Raad¹⁹, Verordening (Euratom, EG) nr. 2185/96 van de Raad²⁰ en Verordening (EU) 2017/1939 van de Raad²¹ moeten de financiële belangen van de Unie worden beschermd door evenredige maatregelen, met inbegrip van voorkoming, opsporing, correctie en onderzoek van onregelmatigheden en fraude, terugvordering van verloren gegane, onverschuldigd betaalde of onjuist bestede financiële middelen alsook, in voorkomend geval, oplegging van administratieve sancties. In het bijzonder kan het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) overeenkomstig Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 en Verordening (Euratom, EG) nr. 2185/96 onderzoeken, met inbegrip van controles en verificaties ter plaatse, uitvoeren om vast te stellen of er sprake is van fraude, corruptie of andere onwettige activiteiten waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad. Overeenkomstig Verordening (EU) 2017/1939 kan het Europees Openbaar Ministerie (EOM) overgaan tot onderzoek en vervolging van fraude en andere onwettige activiteiten waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad in de zin van Richtlijn (EU) 2017/1371 van het Europees Parlement en de Raad²².

¹⁸ Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 september 2013 betreffende onderzoeken door het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1073/1999 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (Euratom) nr. 1074/1999 van de Raad (PB L 248 van 18.9.2013, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>).

¹⁹ Verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95 van de Raad van 18 december 1995 betreffende de bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen (PB L 312 van 23.12.1995, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj>).

²⁰ Verordening (Euratom, EG) nr. 2185/96 van de Raad van 11 november 1996 betreffende de controles en verificaties ter plaatse die door de Commissie worden uitgevoerd ter bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen tegen fraudes en andere onregelmatigheden (PB L 292 van 15.11.1996, blz. 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).

²¹ Verordening (EU) 2017/1939 van de Raad van 12 oktober 2017 betreffende nauwere samenwerking bij de instelling van het Europees Openbaar Ministerie (“EOM”) (PB L 283 van 31.10.2017, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1371/oj>).

²² Richtlijn (EU) 2017/1371 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2017 betreffende de strafrechtelijke bestrijding van fraude die de financiële belangen van de Unie schaadt (PB L 198 van 28.7.2017, blz. 29).

Personen of entiteiten die middelen van de Unie ontvangen, moeten overeenkomstig Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 ten volle meewerken aan de bescherming van de financiële belangen van de Unie, de nodige rechten en toegang verlenen aan de Commissie, OLAF, het EOM en de Europese Rekenkamer en ervoor zorgen dat derden die betrokken zijn bij de uitvoering van middelen van de Unie gelijkwaardige rechten verlenen. Met het programma geassocieerde derde landen moeten de verantwoordelijke ordonnateur, OLAF en de Rekenkamer de nodige rechten en toegang verlenen, zodat deze hun respectieve bevoegdheden volledig kunnen uitoefenen.

- (28) [Het programma moet worden uitgevoerd overeenkomstig Verordening (EU) [XXX]* van het Europees Parlement en de Raad [de prestatieverordening], waarin de regels voor het traceren van uitgaven en het prestatiekader voor de begroting zijn vastgesteld, met inbegrip van regels voor het waarborgen van een uniforme toepassing van de beginselen van “geen ernstige afbreuk doen” en gendergelijkheid als bedoeld in respectievelijk artikel 33, lid 2, punten d) en f), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509, regels voor de monitoring en rapportage van de prestaties van programma’s en activiteiten van de Unie, regels voor de oprichting van een financieringsportaal van de Unie, regels voor de evaluatie van de programma’s, alsook andere horizontale bepalingen die van toepassing zijn op alle programma’s van de Unie, zoals die inzake informatie, communicatie en zichtbaarheid.]
- (29) Volgens artikel 85, lid 1, van Besluit (EU) 2021/1764 van de Raad²³ komen in landen en gebieden overzee (LGO) gevestigde personen en entiteiten in aanmerking voor financiering, overeenkomstig de regels en doelstellingen van het programma en eventuele regelingen die van toepassing zijn op de lidstaat die banden heeft met de desbetreffende LGO.
- (30) Het programma moet de rechten van personen met een handicap eerbiedigen en de toegankelijkheid voor hen waarborgen, met name in de vervoerssector.

²³ Besluit (EU) 2021/1764 van de Raad van 5 oktober 2021 inzake de associatie van de landen en gebieden overzee met de Europese Unie, met inbegrip van de betrekkingen tussen de Europese Unie enerzijds en Groenland en het Koninkrijk Denemarken anderzijds (Besluit betreffende de LGO-associatie, met inbegrip van Groenland) (PB L 355 van 7.10.2021, blz. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2021/1764/oj>).

- (31) Het programma moet openstaan voor samenwerking met derde landen wanneer dit in het belang is van de Unie. In dit verband kan de Unie derde landen geheel of gedeeltelijk associëren met de activiteiten van het programma. **Het is mogelijk steun te verlenen aan projecten waarbij entiteiten uit derde landen betrokken zijn, mits de betrokken lidstaten goedkeuring verlenen, en telkens als dit van essentieel belang is voor de uitvoering van de actie en bijdraagt tot de verwezenlijking van de doelstellingen in artikel 3. Via de associatie zou verdere toegang tot het programma kunnen worden verleend, bijvoorbeeld wat betreft subsidiabiliteit, of de deelname van het geassocieerde derde land als waarnemer aan de comitéprocedure.** Hierbij moet worden gezorgd voor een billijk evenwicht tussen de bijdrage en de baten van het derde land, en voor bescherming van de financiële en veiligheidsbelangen van de Unie. **Ook moet daarbij worden gezorgd voor een gelijk speelveld in het zeevervoer door koolstoflekkage te voorkomen, in overeenstemming met overweging 41 en artikel 9 van Verordening (EU) 2024/1679. Samenwerking met derde landen in grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie moet, in voorkomend geval, tot stand worden gebracht binnen het kader van Richtlijn (EU) 2018/2001.**
- (32) Teneinde afdoende rekening te houden met de ontwikkeling van het trans-Europese netwerk, moet aan de Commissie de bevoegdheid worden gedelegeerd om overeenkomstig artikel 290 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie handelingen vast te stellen met betrekking tot de wijzigingen van de indicatieve lijst van projecten van gemeenschappelijk belang in de bijlage bij deze verordening. Het is van bijzonder belang dat de Commissie bij haar voorbereidende werkzaamheden tot passende raadplegingen overgaat, onder meer op deskundigenniveau, en dat die raadplegingen gebeuren in overeenstemming met de beginselen die zijn vastgelegd in het Interinstitutioneel Akkoord van 13 april 2016 over beter wetgeven²⁴. Met name om te zorgen voor gelijke deelname aan de voorbereiding van gedelegeerde handelingen ontvangen het Europees Parlement en de Raad alle documenten op hetzelfde tijdstip als de deskundigen van de lidstaten, en hebben hun deskundigen systematisch toegang tot de vergaderingen van de deskundigengroepen van de Commissie die zich bezighouden met de voorbereiding van de gedelegeerde handelingen.

²⁴ PB L 123 van 12.5.2016, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

- (33) Artikel 12, lid 2, van Verordening (EU) 2021/1153 verleent de Commissie de bevoegdheid om uitvoeringshandelingen vast te stellen tot nadere bepaling van de infrastructuurvereisten die van toepassing zijn op bepaalde categorieën acties die verband houden met infrastructuur voor tweërlei gebruik. Op basis daarvan is Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1328²⁵ vastgesteld. Na de herziening van het rechtskader door de vaststelling van Verordening (EU) 2024/1679 en om ervoor te zorgen dat de infrastructuurvereisten, onafhankelijk van de beperkte duur van de onderhavige verordening, verder kunnen worden geactualiseerd, is het voor de in die handeling verleende machtiging noodzakelijk om uitvoeringshandelingen vast te stellen waarin de infrastructuurvereisten worden gespecificeerd voor bepaalde categorieën acties die verband houden met infrastructuur voor tweërlei gebruik. Verordening (EU) 2024/1679 moet derhalve dienovereenkomstig worden gewijzigd, zodat zij de Commissie bij die verordening wordt gemachtigd om uitvoeringshandelingen vast te stellen.
- (34) Verordening (EU) 2021/1153 moet met ingang van 1 januari 2028 worden ingetrokken,

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Voorwerp

Deze verordening stelt de Connecting Europe Facility (het “programma”) vast en bepaalt de doelstellingen van het programma, de begroting ervan [voor de periode 2028-2034], de vormen van financiering van de Unie en de regels voor het verlenen van dergelijke financiering.

²⁵ Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1328 van de Commissie van 10 augustus 2021 tot nadere bepaling van de infrastructuurvereisten die van toepassing zijn op bepaalde categorieën infrastructuur voor tweërlei gebruik overeenkomstig Verordening (EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 288 van 11.8.2021, blz. 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/1328/oj).

Artikel 2

Definities

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

1. “actie”: elke in financieel en technisch opzicht als autonoom aangeduide activiteit waarvoor een bepaalde termijn is gesteld en die noodzakelijk is voor de uitvoering van een project;

1 bis. “begunstigde”: een entiteit met rechtspersoonlijkheid waarmee een subsidieovereenkomst is ondertekend;

2. “trans-Europees vervoersnetwerk”: het trans-Europees vervoersnetwerk als bedoeld in Verordening (EU) 2024/1679;
3. “project van gemeenschappelijk belang”: een project van gemeenschappelijk belang zoals gedefinieerd in artikel 3, punt 1), van Verordening (EU) 2024/1679 of artikel 2, punt 5), van Verordening (EU) 2022/869;
4. “duurzaam trans-Europees vervoersnetwerk”: een trans-Europees vervoersnetwerk dat voldoet aan de eisen van artikel 5 **inzake een hulpbronnenefficiënt en veerkrachtig netwerk en milieubescherming** en **artikel 45 inzake nieuwe technologieën en innovatie** van Verordening (EU) 2024/1679;
5. “slim trans-Europees vervoersnetwerk”: een trans-Europees vervoersnetwerk dat voldoet aan de eisen van artikel 43 **inzake informatie- en communicatietechnologiesystemen voor vervoer** en **artikel 45 inzake nieuwe technologieën en innovatie** van Verordening (EU) 2024/1679;

6. “veerkrachtig trans-Europees vervoersnetwerk”: een trans-Europees vervoersnetwerk dat voldoet aan de eisen van artikel 5 **inzake een hulpbronnefficiënt en veerkrachtig netwerk en milieubescherming** en artikel 46 **inzake veerkrachtige infrastructuur** van Verordening (EU) 2024/1679;

7. “militaire mobiliteit”: het vermogen van de Europese Unie en haar lidstaten om militair personeel en militaire uitrusting en voorraden snel en doeltreffend **te ontvangen**, te vervoeren, te verplaatsen, [...] in te zetten **en te ondersteunen** binnen en over de grenzen van de lidstaten, zodat [...] de strijdkrachten tijdig en doeltreffend kunnen reageren;

7 bis. “vervoersinfrastructuur voor tweërlei gebruik”: een vervoersnetwerkinfrastructuur die voorziet in zowel civiele als militaire mobiliteit;

8. “studies”: activiteiten die nodig zijn ter voorbereiding van de uitvoering van projecten, zoals voorbereidende studies, het in kaart brengen, haalbaarheidsstudies, evaluatie-, test- en validatiestudies, ook in de vorm van software, en andere technische ondersteuningsmaatregelen, met inbegrip van preliminaire acties die nodig zijn om een project te definiëren en te ontwikkelen en om besluiten te nemen over de financiering ervan, zoals verkenning ter plaatse en de voorbereiding van het financieringspakket;

9. “werkzaamheden”: het aanschaffen, leveren en inzetten van componenten, systemen en diensten, inclusief software, het uitvoeren van ontwikkelings-, **verbeterings-** bouw- en installatieactiviteiten in verband met een project, het opleveren van de installaties en het in gang zetten van een project;

9 bis. “globaal project”: een grootschalig project met een grensoverschrijdende dimensie dat is opgesplitst in verschillende acties en waarvoor verschillende subsidieovereenkomsten zijn gesloten;

10. “project van wederzijds belang”: een project van wederzijds belang zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 6), van Verordening (EU) 2022/869;

11. “grensoverschrijdend project op het gebied van hernieuwbare energie”: een van de volgende:
- a) een project voor de productie van hernieuwbare energie **en, in voorkomend geval, de aansluiting ervan op het distributie- of transmissienet, mits deze een integraal onderdeel van het project vormt, de integratie daadwerkelijk mogelijk maakt van en een aanvulling vormt op een installatie voor de opwekking van hernieuwbare energie**, dat is opgenomen in een samenwerkingsovereenkomst in de zin van artikel 8, 9, 11 of 13 van Richtlijn (EU) 2018/2001;
 - b) een opslagproject, **en in voorkomend geval, de aansluiting ervan op het distributie- of transmissienet, mits deze een integraal onderdeel van het project vormt, de integratie daadwerkelijk mogelijk maakt van en een aanvulling vormt op een opslagfaciliteit**, met inbegrip van energieopslag op één locatie in de zin van artikel 2, punt 44 quinquies), van Richtlijn (EU) 2018/2001, dat de integratie van hernieuwbare energie in het energiesysteem van de Unie ondersteunt, met uitzondering van energieopslagfaciliteiten in de zin van bijlage II, punt 1), c), van Verordening (EU) 2022/869, en dat is opgenomen in een soortgelijke regeling tussen twee of meer lidstaten of tussen een of meer lidstaten en een of meer derde landen.

Artikel 3

Doelstellingen van het programma

1. De algemene doelstellingen van het programma zijn het opbouwen, ontwikkelen, beveiligen, moderniseren en voltooiën van de trans-Europese netwerken in de sectoren vervoer en energie, teneinde een **koolstofvrije, functionerende, concurrerende en geïntegreerde** interne markt te ondersteunen en de cohesie te bevorderen; het vergemakkelijken van militaire mobiliteit op de trans-Europese vervoersnetwerken; het vergemakkelijken van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van hernieuwbare energie, en het vergemakkelijken van synergieën tussen de sectoren vervoer en energie.

2. De specifieke doelstellingen van het programma zijn:
- a) in de vervoerssector:
- i) bijdragen aan de ontwikkeling van projecten van gemeenschappelijk belang met betrekking tot **efficiënte, naadloze**, onderling verbonden, interoperabele, koolstofvrije, slimme, veilige, duurzame, veerkrachtige, beveiligde en multimodale vervoersnetwerken overeenkomstig Verordening (EU) 2024/1679, met name door:
- 1) acties in verband met projecten van gemeenschappelijk belang met een grensoverschrijdende dimensie ter uitvoering van het trans-Europees vervoersnetwerk, met inbegrip van acties **op de Europese vervoerscorridors, zoals acties** op de in de bijlage bij deze verordening vermelde indicatieve trajecten;
 - 2) acties in verband met projecten van gemeenschappelijk belang [...] die betrekking hebben op de voltooiing van een slim, veerkrachtig, **veilig, interoperabel**, koolstofvrij en duurzaam trans-Europees vervoersnetwerk;
 - 3) acties in verband met projecten van gemeenschappelijk belang met een grensoverschrijdende dimensie met derde landen die het trans-Europees vervoersnetwerk ten uitvoer leggen overeenkomstig artikel 9 van Verordening (EU) 2024/1679;
- ii) delen van het trans-Europees vervoersnetwerk aanpassen voor tweeërlei gebruik van de vervoersinfrastructuur met het oog op de verbetering van zowel de civiele als de militaire mobiliteit, **overeenkomstig artikel 48 van Verordening (EU) 2024/1679**, met bijzondere aandacht voor de vier prioritaire EU-corridors voor militaire mobiliteit die zijn vastgesteld [...] in bijlage II bij de “Militaire eisen voor militaire mobiliteit binnen en buiten de **EU**” [...], [...] die op **17**[...] maart 2025 door de Raad zijn goedgekeurd **en in elke daaropvolgende herziening die daarna wordt goedgekeurd** [...];

b) in de energiesector:

- i) **als centrale doelstelling**, bijdragen aan de ontwikkeling van projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang als bedoeld in artikel 18 van Verordening (EU) 2022/869, teneinde de voltooiing van de energie-unie, de integratie van een efficiënte en concurrerende interne energiemarkt en de interoperabiliteit van netwerken over grenzen en sectoren heen te bevorderen, het koolstofvrij maken van de economie te vergemakkelijken, **het energie-isolement te beëindigen en interconnectieknelpunten weg te werken**, energie-efficiëntie en **de bescherming en veerkracht van energie-infrastructuur** te bevorderen, **en** de [...] voorzieningszekerheid **te waarborgen**;
- ii) grensoverschrijdende samenwerking **op het gebied van energie** vergemakkelijken, **voornamelijk** door steun aan grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie of door concurrerende aanbestedingen voor nieuwe projecten op het gebied van hernieuwbare energie **en opslag** in het kader van het bij artikel 33 van Verordening (EU) 2018/1999 ingestelde financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie, indien aan de voorwaarden van artikel 11, lid 5, van deze verordening is voldaan, teneinde de doelstellingen van de Unie op het gebied van decarbonisatie, concurrentievermogen, voltooiing van de interne energiemarkt, veerkracht en voorzieningszekerheid op kostenefficiënte wijze te verwezenlijken.

[Artikel 4

Begroting

1. De indicatieve financiële middelen voor de uitvoering van het programma voor de periode 2028-2034 zijn vastgesteld op 81 428 000 000 euro in lopende prijzen.
2. De indicatieve verdeling van het in lid 1 genoemde bedrag is als volgt:
 - a) 51 515 000 000 euro voor de specifieke doelstellingen inzake vervoer en militaire mobiliteit als bedoeld in artikel 3, lid 2, punt a);

- b) 29 912 000 000 euro voor de specifieke doelstellingen inzake energie als bedoeld in artikel 3, lid 2, punt b).
3. Vastleggingen in de begroting voor activiteiten waarvan de uitvoering zich over meer dan één begrotingsjaar uitstrekt, mogen in jaartranches worden verdeeld.
4. Ook na 2034 kunnen nog kredieten in de begroting van de Unie worden opgenomen ter dekking van de nodige uitgaven en voor het beheer van acties die aan het einde van het programma nog niet zijn voltooid.
5. De in lid 1 van dit artikel bedoelde financiële toewijzing en de bedragen van de in artikel 5 bedoelde aanvullende middelen kunnen ook worden gebruikt voor technische en administratieve bijstand voor de uitvoering van het programma en van de sectorspecifieke richtsnoeren in Verordening (EU) 2024/1679 of Verordening (EU) 2022/869, zoals activiteiten op het gebied van voorbereiding, monitoring, controle, audit en evaluatie, institutionele informatietechnologiesystemen en -platforms, informatie- en communicatieactiviteiten, met inbegrip van institutionele communicatie over de politieke prioriteiten van de Unie, en alle andere uitgaven gerelateerd aan technische en administratieve bijstand of personeel die de Commissie doet voor het beheer van het programma.]

Artikel 5

Aanvullende middelen

1. Lidstaten, instellingen, organen en agentschappen van de Unie, derde landen, internationale organisaties, internationale financiële instellingen of andere derde partijen kunnen aanvullende financiële of niet-financiële bijdragen aan het programma leveren, onverminderd de artikelen 107 en 108 VWEU. Aanvullende financiële bijdragen vormen externe bestemmingsontvangsten in de zin van artikel 21, lid 2, punt a), d) of e), of artikel 21, lid 5, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509.

2. Op verzoek van de lidstaten kunnen de aan hen in gedeeld beheer toegewezen middelen ter beschikking worden gesteld aan het programma. De Commissie voert die middelen op directe of indirecte wijze uit overeenkomstig artikel 62, lid 1, punt a) of c), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509. Zij vormen een aanvulling op het in artikel 4, lid 1, van deze verordening bedoelde bedrag. Die middelen worden gebruikt ten voordele van de betrokken lidstaat. Indien de Commissie geen juridische verbintenis in direct of indirect beheer is aangegaan voor aldus ter beschikking van het programma gestelde aanvullende bedragen, kunnen de overeenkomstige niet-vastgelegde bedragen op verzoek van de betrokken lidstaat weer naar een of meer respectieve bronprogramma's of de opvolgers daarvan worden overgedragen.

Artikel 6

Alternatieve, gecombineerde en cumulatieve financiering

1. Het programma wordt uitgevoerd in coördinatie met andere programma's van de Unie. Een actie die een bijdrage van de Unie van een ander programma heeft ontvangen, kan ook een bijdrage in het kader van het programma ontvangen. De regels van het desbetreffende programma van de Unie zijn van toepassing op de overeenkomstige bijdrage of er kan één reeks regels op alle bijdragen in het kader van het programma worden toegepast en één juridische verbintenis worden aangegaan. Indien de bijdragen van de Unie op subsidiabele kosten zijn gebaseerd, mag de cumulatieve steun uit de Uniebegroting niet hoger zijn dan de totale subsidiabele kosten van de actie en kan deze op pro-ratabasis worden berekend overeenkomstig de documenten waarin de steunvoorwaarden zijn vastgesteld.

2. Toekenningsprocedures in het kader van het programma moeten gezamenlijk worden uitgevoerd in direct of indirect beheer met lidstaten, instellingen, organen en instanties van de Unie, derde landen, internationale organisaties, internationale financiële instellingen, of andere derde partijen (“partners bij de gezamenlijke toekenningsprocedure”), op voorwaarde dat de bescherming van de financiële belangen van de Unie wordt gewaarborgd. Dergelijke procedures zijn aan één reeks regels onderworpen en leiden tot de sluiting van één juridische verbintenis. Daartoe kunnen de partners bij de gezamenlijke toekenningsprocedure middelen ter beschikking stellen van het programma overeenkomstig artikel 5 van deze verordening, of kunnen de partners worden belast met de uitvoering van de toekenningsprocedure, indien van toepassing overeenkomstig artikel 62, lid 1, punt c), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509. Vertegenwoordigers van de partners bij de gezamenlijke toekenningsprocedure kunnen ook lid zijn van het evaluatiecomité als bedoeld in artikel 153, lid 3, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509.

Artikel 7

Met het programma geassocieerde derde landen

1. Het programma kan worden opengesteld voor deelname van de volgende derde landen door middel van volledige of gedeeltelijke associatie, overeenkomstig de doelstellingen van artikel 3 en overeenkomstig de desbetreffende internationale overeenkomsten of besluiten die in het kader van die overeenkomsten zijn vastgesteld en van toepassing zijn op:
- a) leden van de Europese Vrijhandelsassociatie die lid zijn van de Europese Economische Ruimte, alsook Europese microstaten;
 - b) toetredende staten, kandidaat-lidstaten en mogelijke kandidaat-lidstaten;
 - c) landen van het Europees nabuurschapsbeleid;
 - d) andere derde landen.

2. De associatieovereenkomsten voor deelname aan de programma's:
- a) waarborgen een billijk evenwicht tussen de bijdragen van en de voordelen voor het derde land dat aan het programma deelneemt;
 - b) bepalen de voorwaarden voor deelname aan de programma's, met inbegrip van de berekening van de financiële bijdragen aan een programma, bestaande uit een operationele bijdrage en een deelnamevergoeding, en de algemene administratieve kosten van het programma;
 - c) verlenen het derde land geen beslissingsbevoegdheid over het programma;
 - d) waarborgen de rechten van de Unie om voor een goed financieel beheer te zorgen en de financiële belangen van de Unie te beschermen;
 - e) waarborgen, in voorkomend geval, de bescherming van de belangen van de Unie op het gebied van veiligheid en openbare orde.

Voor de toepassing van punt d), verleent het derde land de krachtens Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 en Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 vereiste rechten en toegang, en waarborgt het dat executoriale besluiten die een geldelijke verplichting inhouden op grond van artikel 299 VWEU, alsook arresten en beschikkingen van het Hof van Justitie van de Europese Unie, rechtstreeks uitvoerbaar zijn.

Artikel 8

Uitvoering en vormen van Uniefinanciering

1. Het programma wordt overeenkomstig Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 uitgevoerd, in direct beheer of in indirect beheer met entiteiten als bedoeld in artikel 62, lid 1, punt c), van die verordening.

2. Financiering door de Unie kan worden verstrekt in elke vorm overeenkomstig Verordening (EU, Euratom) 2024/2509, met name subsidies, prijzen, aanbestedingen en niet-financiële schenkingen.
3. [Indien steun van de Unie wordt verleend in de vorm van een begrotingsgarantie of een financieringsinstrument, ook in combinatie met niet-terugbetaalbare steun in een blendingverrichting, mag dergelijke steun uitsluitend worden verleend via het ECF-InvestEU-instrument of het GE-uitvoeringsmechanisme en worden uitgevoerd overeenkomstig de toepasselijke regels van het ECF-InvestEU-instrument en het GE-uitvoeringsmechanisme door middel van overeenkomsten die voor dat type steun zijn gesloten in het kader van het ECF-InvestEU-instrument of GE-uitvoeringsmechanismen.]
4. [Steun van de Unie in de vorm van een begrotingsgarantie wordt verleend binnen het maximumbedrag van de bij de ECF- of GE-verordening vastgestelde begrotingsgarantie.]
5. [Indien het programma gebruikmaakt van het ECF-InvestEU-instrument of het GE-uitvoeringsmechanisme, voorziet het in de voorziening voor de begrotingsgarantie en de financiering ten behoeve van financieringsinstrumenten, ook wanneer gecombineerd met niet-terugbetaalbare steun in de vorm van een blendingverrichting.]

Artikel 9

Subsidiabiliteit

1. [...]
2. Bij toekenningsprocedures in direct of indirect beheer kunnen een of meer van de volgende juridische entiteiten in aanmerking komen om financiering van de Unie te verstrekken of te ontvangen:
 - a) entiteiten die zijn gevestigd in een lidstaat, **met inbegrip van joint ventures en voor een bijzonder doel opgerichte entiteiten (“special purpose vehicles”)**;
 - b) entiteiten die zijn gevestigd in een geassocieerd derde land;

c) **bij wijze van uitzondering, indien de financiering van dergelijke entiteiten essentieel is voor de uitvoering van de actie en bijdraagt tot de in artikel 3 vastgestelde doelstellingen:**

i) internationale organisaties;

[...]ii) andere in niet-geassocieerde derde landen gevestigde entiteiten.

3. In aanvulling op artikel 168, leden 2 en 3, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 kunnen geassocieerde derde landen als bedoeld in artikel 7, lid 1, van de onderhavige verordening ook deelnemen aan en profiteren van alle aanbestedingsmechanismen als bedoeld in artikel 168, leden 2 en 3, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509. De regels die voor de lidstaten gelden, gelden mutatis mutandis voor deelnemende geassocieerde derde landen.
4. Toekenningsprocedures die gevolgen kunnen hebben voor de veiligheid of de openbare orde, met name met betrekking tot strategische activa en belangen van de Unie of haar lidstaten, worden beperkt overeenkomstig artikel 136 van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509. Overeenkomstig artikel 136 van het Financieel Reglement zijn om veiligheidsredenen subsidiabiliteitsbeperkingen van toepassing op leveranciers met een hoog risico, overeenkomstig de EU-wetgeving. **Er wordt bijzondere aandacht besteed aan acties op het gebied van militaire mobiliteit.**²⁶
5. Met betrekking tot acties als bedoeld in artikel 3, lid 2, punt a), **i)**, van deze verordening, zorgt de toetsing van de voorstellen aan de toekenningscriteria er, in voorkomend geval, voor dat de voorgestelde acties in overeenstemming zijn met de werkplannen voor de corridors en de uitvoeringshandelingen als bedoeld in de artikelen 54 en 55 van Verordening (EU) 2024/1679 en rekening houden met het advies van de bevoegde Europese coördinator op grond van artikel 52, lid 9, van die verordening.

²⁶ **In afwachting van het resultaat van de horizontale MFK-besprekingen moet mogelijk verder worden nagedacht over subsidiabiliteitsbeperkingen met betrekking tot militaire mobiliteit.**

6. Voorstellen voor subsidies worden ingediend door één of meer lidstaten of met instemming van de bij het project betrokken lidstaten [...].
7. [...]
8. De **in artikel 12 van deze verordening en** artikel 110 van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 bedoelde [...] werkprogramma's [...] **bevatten:**
- a) de verwachte resultaten;**
 - b) de ondersteunde acties, met inbegrip van studies en werkzaamheden;**
 - c) de indicatieve planning;**
 - d) de indicatieve beschikbare bedragen;**
 - e) de vormen van bijdragen van de Unie;**
 - f) de medefinancieringspercentages;**
 - g) [...] indien van toepassing, meer gedetailleerde subsidiabiliteitscriteria voor specifieke acties om de verwezenlijking van de in artikel 3 van deze verordening vastgestelde doelstellingen te waarborgen, alsook beperkingen overeenkomstig lid 4 van dit artikel.**

Artikel 9 bis

Toekenningscriteria

In de werkprogramma's worden transparante selectie- en toekenningscriteria vastgesteld, die nader kunnen worden uitgewerkt in de documenten met betrekking tot de toekenningsprocedure. Bij de beoordeling van het project kunnen dergelijke toekenningscriteria rekening houden met de prioriteit en urgentie, de kwaliteit van de aanvraag, het effect, de maturiteit en het katalysatoreffect van de actie.

Artikel 10

Aanvullende regels voor subsidies

1. Naast de in artikel 132, lid 4, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 vermelde redenen voor verlaging kan het subsidiebedrag onder de volgende voorwaarden worden verlaagd:
 - a) voor studies, indien de actie niet van start is gegaan binnen één jaar na de in de subsidieovereenkomst vermelde begindatum;
 - b) voor werkzaamheden, indien de actie niet van start is gegaan binnen twee jaar na de in de subsidieovereenkomst vermelde begindatum;
 - c) indien na evaluatie van de vooruitgang van de actie is gebleken dat de uitvoering van de actie zoveel vertraging heeft opgelopen dat de doelstellingen van de actie waarschijnlijk niet zullen worden verwezenlijkt.
2. De subsidieovereenkomst kan worden gewijzigd of beëindigd op grond van de in lid 1 genoemde voorwaarden.

Voordat een beslissing over de verlaging of beëindiging van een subsidie wordt genomen, wordt een uitvoerig onderzoek verricht en wordt de betrokken begunstigen de mogelijkheid geboden om binnen een redelijke termijn opmerkingen in te dienen.

3. De uit de toepassing van lid 1 of 2 voortvloeiende beschikbare vastleggingskredieten worden in het kader van dit programma beschikbaar gesteld.
4. Onverminderd het gebruik van mededingingsprocedures waar dat passend is overeenkomstig artikel 192, lid 1, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 en in aanvulling op artikel 198 van die verordening, kunnen in het in artikel 12 van deze verordening bedoelde werkprogramma, indien naar behoren gemotiveerd op grond van de noodzaak om de voltooiing van een globaal project te vergemakkelijken, een actie en begunstigen worden gespecificeerd en een bedrag worden vastgesteld tot hetwelk voorstellen kunnen worden gedaan voor verlenging van lopende of voltooide acties in het kader van het programma, waarbij gelijke behandeling en transparantie worden gewaarborgd overeenkomstig artikel 191 van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509. De toekenning voor lopende acties kan de vorm aannemen van een wijziging van de oorspronkelijke actie door nieuwe activiteiten toe te voegen en de maximale bijdrage van de Unie te verhogen **die door de begunstigen van deze oorspronkelijke subsidieovereenkomst moet worden gebruikt voor de voltooiing van het globale project**. De in lid 3 van dit artikel bedoelde vastleggingskredieten worden gebruikt ter dekking van de bedragen die in het werkprogramma voor dergelijke toekenningen zijn gereserveerd.
5. [Voor studies bedraagt de financiële steun van de Unie ten hoogste 50 % van de totale subsidiabele kosten.]
6. [Voor werkzaamheden in verband met de specifieke doelstelling als bedoeld in artikel 3, lid 2, punt a), bedraagt de financiële steun van de Unie ten hoogste 50 % van de totale subsidiabele kosten. Wat betreft het medefinancieringspercentage voor acties in lidstaten waarvan het bni per inwoner minder dan 90 % van het bni van de Unie bedraagt, bedraagt de financiële steun van de Unie ten hoogste 75 % van de totale subsidiabele kosten.]
7. [Voor werkzaamheden die verband houden met de specifieke doelstellingen als bedoeld in artikel 3, lid 2, punt b), geldt het volgende:
 - a) de financiële steun van de Unie bedraagt ten hoogste 50 % van de totale subsidiabele kosten;

- b) de in punt a) bedoelde medefinancieringspercentages kunnen worden verhoogd tot maximaal 75 % van de totale subsidiabele kosten voor acties die bijdragen aan de ontwikkeling van projecten van gemeenschappelijk belang die volgens de in artikel 18, lid 2, van Verordening (EU) 2022/869 vermelde bewijzen zorgen voor een hoge mate van regionale of Uniebrede voorzieningszekerheid, de solidariteit in de Unie versterken of bijzonder innovatieve oplossingen bieden.]
8. [Wat betreft werkzaamheden in ultraperifere gebieden, zowel in de vervoers- als de energiesector, is een specifiek maximaal medefinancieringspercentage van 60 % van toepassing.]
9. De door het programma verleende steun moet investeringen versnellen of stimuleren door marktfalen of suboptimale investeringssituaties op evenredige wijze aan te pakken, zonder overlapping of verdringing, en door stimulansen te bieden voor particuliere financiering, en moet een meerwaarde van de Unie hebben.

Artikel 11

Grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie

1. De Commissie doet ten minste eenmaal per jaar [...] **een oproep tot financiering voor** grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie, op basis van de criteria en de procedure die zijn vastgesteld in dit artikel, in de gedelegeerde handeling als bedoeld in lid 4 van dit artikel en in het daarmee verband houdende werkprogramma als bedoeld in artikel 12.
2. Grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie moeten kostenbesparingen opleveren voor de uitrol van hernieuwbare energie in de hele Unie of andere voordelen voor **decarbonisatie**, systeemintegratie, **stroomflexibiliteit, opslag**, voorzieningszekerheid, concurrentievermogen of innovatie, in vergelijking met een soortgelijk project dat alleen door een van de deelnemende lidstaten of derde landen wordt uitgevoerd.

3. In het geval van subsidies voor werkzaamheden moet de aanvrager aantonen dat marktfalen of financiële belemmeringen, zoals onvoldoende commerciële levensvatbaarheid, hoge aanloopkosten of het gebrek aan marktfinanciering, moeten worden overwonnen.
4. Uiterlijk op (dag maand jaar) (of 12 maanden na de inwerkingtreding van deze handeling) stelt de Commissie overeenkomstig artikel 14 een gedelegeerde handeling vast tot aanvulling van deze verordening met de specifieke criteria en procedure voor de selectie van grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie, **waarbij rekening wordt gehouden met de potentiële specifieke voordelen voor de verwezenlijking van de doelstellingen van artikel 3, lid 2, punt b), i) en ii), wanneer grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie integraal verband houden met de uitbreiding van grensoverschrijdende energienetwerken.**
5. De Commissie kan besluiten de begroting van het programma voor grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie toe te wijzen aan het bij artikel 33 van Verordening (EU) 2018/1999 opgerichte financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie, indien dit de specifieke **doelstellingen** van artikel 3, lid 2, punt b), ii), van de verordening kan verwezenlijken en kan bijdragen tot de verlaging van de kapitaalkosten voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie **of tot de kosteneffectieve integratie van hernieuwbare energiebronnen in het energiesysteem overeenkomstig de doelstellingen van het in artikel 3, lid 5, punten a) en b), van Richtlijn (EU) 2018/2001 vastgestelde faciliterende kader.** De totale bijdrage voor de periode van 1 januari 2028 tot en met 31 december 2034 bedraagt niet meer dan 5 % van de begroting van dit programma voor de in artikel 3, lid 2, punt b), bedoelde specifieke doelstellingen.

5 bis. Indien de bijdrage van 5 % aan het financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie uiterlijk op 1 januari 2031 volledig is toegewezen, evalueert de Commissie de marktacceptatie van en de vraag naar grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie en de werking van het financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie, en kan zij besluiten een verdere bijdrage van maximaal 5 % van de resterende begroting van dit programma toe te wijzen aan de in artikel 3, lid 2, punt b), bedoelde specifieke doelstellingen.

Werkprogramma

1. Het programma wordt uitgevoerd door middel van de in artikel 110 van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 bedoelde werkprogramma's.
2. De werkprogramma's bevatten, indien van toepassing, de activiteiten en de bijbehorende steunbedragen van de Unie die door middel van het InvestEU-instrument van de ECF en het GE-uitvoeringsmechanisme moeten worden uitgevoerd.
- 2 bis. Bij de vaststelling van werkprogramma's in de energiesector besteedt de Commissie bijzondere aandacht aan projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang en aanverwante acties die gericht zijn op de verdere integratie van de interne energiemarkt, het beëindigen van energie-isolement en het wegwerken van knelpunten in de elektriciteitsinterconnectie.**
- 2 ter. In de werkprogramma's in de energiesector worden de geraamde bedragen voor de in artikel 3, lid 2, punt b), bedoelde specifieke energiedoelstellingen vermeld en wordt rekening gehouden met ontwikkelingen in het energiebeleid van de EU, onder meer het kader om het energiesysteem koolstofvrij te maken.**
3. De werkprogramma's worden bij uitvoeringshandelingen door de Commissie vastgesteld. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 15, lid 3, bedoelde [...] **onderzoeks**procedure vastgesteld.
- 3 bis. De werkprogramma's zorgen voor samenhang en complementariteit met Verordening (EU) [XXX] [Europees Fonds voor concurrentievermogen].**

Artikel 12 bis

Toekenning van financiële steun van de Unie

Na iedere oproep tot het indienen van voorstellen op basis van de in artikel 12 bedoelde werkprogramma's stelt de Commissie een uitvoeringshandeling vast waarin wordt vastgelegd hoeveel financiële bijstand er wordt toegekend aan de geselecteerde projecten of onderdelen daarvan en welke voorwaarden en methoden er gelden voor de uitvoering ervan. Die uitvoeringshandeling wordt volgens de in artikel 15, lid 3, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.

Artikel 13

Gedelegeerde handelingen

Onder voorbehoud van **goedkeuring door de betrokken lidstaat overeenkomstig** artikel 172, tweede alinea, VWEU is de Commissie bevoegd overeenkomstig artikel 14 [...] van deze verordening gedelegeerde handelingen tot wijziging van de bijlage bij deze verordening vast te stellen voor wat de indicatieve lijst van projecten betreft.

Artikel 14

Uitoefening van de bevoegdheidsdelegatie

1. De bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie toegekend onder de in dit artikel neergelegde voorwaarden.
2. De in artikel 11, lid 4, en artikel 13 bedoelde bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie verleend tot en met 31 december 2034.

3. Het Europees Parlement of de Raad kan de in artikel 11, lid 4, en artikel 13 bedoelde bevoegdheidsdelegatie te allen tijde intrekken. Het besluit tot intrekking beëindigt de delegatie van de in dat besluit genoemde bevoegdheid. Het besluit wordt van kracht op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* of op een daarin genoemde latere datum. Het laat de geldigheid van de reeds van kracht zijnde gedelegeerde handelingen onverlet.
4. Vóór de vaststelling van een gedelegeerde handeling raadpleegt de Commissie de door elke lidstaat aangewezen deskundigen overeenkomstig de beginselen die zijn neergelegd in het Interinstitutioneel Akkoord van 13 april 2016 over beter wetgeven.

Zodra de Commissie een gedelegeerde handeling heeft vastgesteld, doet zij daarvan gelijktijdig kennisgeving aan het Europees Parlement en de Raad.
5. Een overeenkomstig artikel 11, lid 4, en artikel 13 vastgestelde gedelegeerde handeling treedt alleen in werking indien het Europees Parlement noch de Raad daartegen binnen een termijn van twee maanden na de kennisgeving van de handeling aan het Europees Parlement en de Raad bezwaar heeft gemaakt, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad vóór het verstrijken van die termijn de Commissie hebben meegedeeld dat zij daartegen geen bezwaar zullen maken. Die termijn wordt op initiatief van het Europees Parlement of de Raad met twee maanden verlengd. Vertegenwoordigers van derde landen of internationale organisaties zijn niet aanwezig bij beraadslagingen over aangelegenheden die verband houden met artikel 12, lid 3, van deze verordening.

Artikel 15

Comitéprocedure

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité. Dat comité is een comité in de zin van Verordening (EU) nr. 182/2011.
2. Voor aangelegenheden die verband houden met de in artikel 3, lid 2, punt a), bedoelde doelstellingen komt het comité bijeen in de volgende samenstelling: “CEF Vervoer”.

Voor aangelegenheden die verband houden met de in artikel 3, lid 2, punt b), bedoelde doelstellingen komt het comité bijeen in de volgende samenstelling: “CEF Energie”.

3. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, is artikel [...] **5** van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.

3 bis. Indien over aangelegenheden die betrekking hebben op de in artikel 12, lid 3, bedoelde procedure door het comité geen advies wordt uitgebracht, neemt de Commissie het ontwerp van uitvoeringshandeling niet aan en is artikel 5, lid 4, derde alinea, van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.

4. Wanneer het advies van het comité via een schriftelijke procedure moet worden verkregen, wordt die procedure zonder gevolg beëindigd indien, binnen de termijn voor het uitbrengen van het advies, door de voorzitter van het comité daartoe wordt besloten of door een eenvoudige meerderheid van de leden van het comité daarom wordt verzocht.
5. Overeenkomstig door de Unie gesloten internationale overeenkomsten mogen vertegenwoordigers van derde landen of internationale organisaties worden uitgenodigd als waarnemer bij de vergaderingen van het comité onder de voorwaarden die zijn vastgelegd in zijn reglement van orde, rekening houdend met de beveiliging en openbare orde van de Unie of haar lidstaten. Vertegenwoordigers van derde landen of internationale organisaties zijn niet aanwezig bij beraadslagingen over aangelegenheden die verband houden met artikel 9 van deze verordening.

Artikel 16

Wijziging van Verordening (EU) 2024/1679

Aan artikel 48 van Verordening (EU) 2024/1679 wordt het volgende lid 3 toegevoegd:

“3. De Commissie kan een uitvoeringshandeling vaststellen tot nadere bepaling van de infrastructuurvereisten die van toepassing zijn op bepaalde categorieën infrastructuur, **als bedoeld in lid 1**, die tegemoetkomt aan zowel civiele als defensiebehoeften (“infrastructuur voor tweërlei gebruik”).

Die uitvoeringshandeling wordt vastgesteld volgens de in artikel 61, lid 3, bedoelde onderzoeksprocedure.”

Artikel 17

Intrekking

Verordening (EU) 2021/1153 wordt ingetrokken met ingang van 1 januari 2028.

Artikel 18

Overgangsbepalingen²⁷

1. Deze verordening doet geen afbreuk aan de voortzetting of de wijziging van de betrokken acties op grond van Verordening (EU) nr. 1316/2013 en Verordening (EU) 2021/1153, die op de betrokken acties van toepassing blijven totdat zij worden afgesloten.
2. De financiële middelen voor het programma kunnen ook de uitgaven dekken voor noodzakelijke technische en administratieve bijstand om de overgang tussen het programma en de maatregelen op grond van Verordening (EU) 2021/1153 te bewerkstelligen.

2 bis. Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1328 van de Commissie blijft van toepassing totdat zij wordt ingetrokken bij de in artikel 48, lid 3, van Verordening (EU) 2024/1679 bedoelde uitvoeringshandeling.

²⁷ **Er moet wellicht verder worden nagedacht over overgangsmaatregelen, met inbegrip van een uitzonderlijke start van de subsidiabiliteit, indien de handeling niet vóór 1 januari 2028 wordt vastgesteld.**

Artikel 19

Inwerkingtreding en toepassing

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Ze is van toepassing met ingang van 1 januari 2028.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

Indicatieve lijst van projecten van gemeenschappelijk belang met een grensoverschrijdende dimensie als bedoeld in **artikel 3**, lid 2, punt a), eerste streepje. **Tenzij anders aangegeven, gaat het om spoorverbindingen.**

Atlantische corridor	
FR - ES	Bordeaux - Burgos
ES - PT	Madrid - Lissabon
PT - ES	<u>Lissabon</u> - Porto - Vigo - A Coruña
Corridor Oostzee - Zwarte Zee - Egeïsche Zee	
RO - BG	Craiova - Sofia
RO - BG	<u>București</u> [...] - Giurgiu - Ruse - Varna
BG - EL	Sofia - Thessaloniki
EL - BG	Thessaloniki - Alexandroupolis - Burgas
PL - SK - HU	Kraków[...]w - Košice - Miskolc
RO - UA	Ploiești[...]ti - Bacău[...]u - Chernivtsi
RO - MD	<u>Pascani</u> - Iasi - Chișinău[...]u
Corridor Oostzee - Adriatische Zee	
PL - CZ	Katowice / Opole - Ostrava - Brno
AT - SI	<u>Wien</u> - Graz - Maribor
<u>AT - IT</u>	<u>Villach - Udine - Trieste</u>
AT - SK[...]	Wien - Bratislava[...]
<u>AT - HU</u>	<u>Wien - Budapest</u>
<u>SK - HU</u>	<u>Bratislava - Budapest</u>
<u>AT - HU - HR</u>	<u>Wien - Szombathely – Zagreb</u>

PL - SK	Katowice – Žilina
Middellandse Zeecorridor	
FR - IT	Lyon - Torino [...]
FR - ES	Montpellier - Perpignan - Barcelona - Valencia
FR - IT	Marseille - Nice - Genova
HR - HU	Rijeka - Zagreb - Székesfehérvár
IT - SI	Venezia - Trieste / Koper - Divača - [...] Ljubljana
HU - UA	Nyiregyhaza - Chop
Corridor Noordzee - Rijn - Middellandse Zee	
FR - BE	Seine - Schelde, met inbegrip van de zijrivieren (binnenwateren)
NL - DE	Arnhem - Emmerich - Oberhausen
NL - DE	Eindhoven - Mönchengladbach
BE - NL	Gent - Terneuzen
BE - NL	Brussel - Amsterdam
BE - LU	Namur - Luxembourg / Bettembourg
IT - CH	[...] Genova – Milano/ Novara - Chiasso [...] - Brig
DE - CH	Karlsruhe - Basel
IE - UK	Dublin - Belfast
Corridor Noordzee - Oostzee	
FI - EE - LV - LT - PL	Tampere - Helsinki - Tallinn - Riga - Vilnius - Warszawa (inclusief Rail Baltica)
DE - PL	Berlin - Szczecin
DE - PL	Berlin - Frankfurt[...] (Oder) - Poznań[...] - Warszawa
PL - UA	Kraków[...]w - Lviv
PL - UA	Lublin - Kovel

Corridor Rijn-Donau	
DE - CZ	Nürnberg / Regensburg - Pilsen - Praha
DE - CZ	Dresden - Praha / <u>Kolín</u>
CZ - AT - SK	<u>Praha</u> - Brno - Wien / Bratislava
DE - AT - SK - HU - HR - <u>BiH - RS</u> - RO - BG - <u>MD</u> - <u>UA</u>	Rijn / Donau, <u>met inbegrip van de zijrivieren</u> (binnenwateren)
[...] CZ - <u>SK</u>	Olomouc (Zlin) – Žilina
HU - RO	Budapest - [...]Timisoara
<u>HU - RO</u>	<u>Budapest - Cluj - Bucuresti</u>
SK - UA	Košice - Chop
Corridor Scandinavië - Middellandse Zee	
<u>DE</u> [...] - AT - <u>IT</u> [...]	<u>München</u> [...] - <u>Innsbruck</u> - Verona (inclusief de Brenner-basistunnel)
<u>DK</u> [...] - <u>DE</u> [...]	<u>København</u> [...] - Lübeck (inclusief de <u>vaste Fehmarnbeltverbinding</u>)
SE - FI	Umeå - Luleå - Oulu (Botnische corridor)
<u>SE - FI</u>	<u>Stockholm - Turku - Helsinki</u>
SE - NO	Stockholm - Oslo
<u>SE - NO</u>	<u>Göteborg - Oslo</u>
<u>SE - NO</u>	<u>Luleå - Narvik</u>
Corridor Westelijke Balkan - oostelijke Middellandse Zee	
AT - SI	Villach - Ljubljana
HR - SI	Zagreb - Ljubljana
EL - MK	Thessaloniki - Guevgueliya - Skopje
BG - RS	Sofia - Niš

<u>BG - MK</u>	<u>Sofia - Skopje</u>
HR - RS	Zagreb - Beograd
Vervoer over water	
	Europese maritieme ruimte en TEN-T-havens <u>(inclusief verbindingen met het achterland)</u>
Uitgebreid netwerk	
FR - ES	Pau - Canfranc
<u>ES - PT</u>	<u>Sevilla - Faro</u>
<u>BE</u> [...] - <u>FR</u> [...]	Mons - Valenciennes
NL - DE	Groningen - Oldenburg
PL - CZ	Wrocław - Praha
<u>DE</u> [...] - <u>AT</u> [...]	München - Linz
BE - <u>NL</u> [...][...] <u>DE</u> [...]	Antwerpen - Venlo - Mönchengladbach
<u>EL - AL</u>	<u>Thessaloniki - Durrës</u>
<u>EL - MK</u>	<u>Florina - Veles</u>
<u>SE - NO</u>	<u>Sundsvall - Trondheim</u>